

Problem znaczenia

Anna Kozłowska

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

- 1 Istota znaczenia
- 2 Problem „znaczenia” nazw własnych

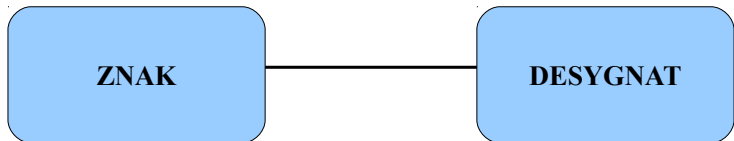
Znak językowy – byt psychiczny o dwóch obliczach

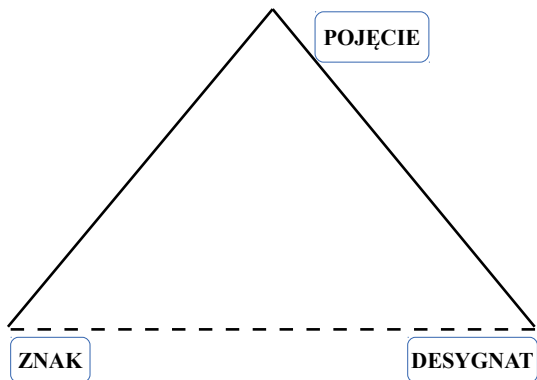
Cechy znaczenia znaku

1. Wykraczanie poza sam obiekt percepcji.
2. Odsyłanie do elementów pojęciowych skonwencjonalizowanych.

Naiwna, „reistyczna” koncepcja znaczenia

Trójkąt semiotyczny Ogdena i Richardsa

Znaczenie jako konotacja, a nie denotacja

Denotacja –

zakres stosowania nazwy, zbiór jej desygnatów.

Konotacja –

zbiór cech desygnatów.

Nomina propria

1. Indywidualne wyróżnianie desygnatu.

2. Bezpośredni i stały związek między obiektem a nazwą własną (REFERENCJA, DENOTACJA), będący rezultatem AKTU NOMINACJI.

Antroponimy

1 Nazwy indywidualne:

- 1 imiona, np.: *Przesław, Sędziwój, Rafał, Hanna, Henrieta*;
- 2 przezwiska, np.: *Popiel, Chudy, Cegła* ← *Cegielski*;
- 3 pseudonimy, np.: *Jacek Soplica, Aleksander Głowacki*.

2 Nazwy rodzinne i rodowe:

- 1 nazwiska, np.: *Malec, Jankowski, Abramowicz*;
- 2 nazwy heraldyczne (nazwy herbów i zawołań), np.: *Topór, Oksza, Baranie Rogi*;
- 3 nazwy dynastyczne, np.: *Piast, Sas, Waza*.

3 Nazwy zbiorowości ludzkich, których nie łączą więzy krwi (z desygnatem kolektywnym):

- 1 przezwiska zbiorowe, np.: *Scyzoryki, Centusie, Pyry*;
- 2 etnonimy (nazwy mieszkańców), np.: *Wiślanie, Niemcy, Warszawiacy*.

Toponimy

- 1 Ojkonimy (nazwy miejscowe), np.: *Radom, Białobrzegi, Klimki, Piekary, Węgierce, Nowy Targ.*
- 2 Mikrotoponimy (nazwy terenowe), np.: *Doły, Wygon, Zajęcie.*
- 3 Oronimy (nazwy górskie), np.: *Karpaty, Tatry, Kasprowy Wierch, Topolowa Cyrhla, Przełęcz pod Chłopkiem, Hala Gąsienicowa.*
- 4 Hydronimy (nazwy wodne), np.: *Drawa, Kamienny Potok, Jezioro Białe, Morskie Oko.*
- 5 Nazewnictwo miejskie, np.: *Aleje Ujazdowskie, Krzywe Koło, Bielany, Plac Piłsudskiego, Rondo im. Zgrupowana AK Radostaw”, Most Świętokrzyski.*

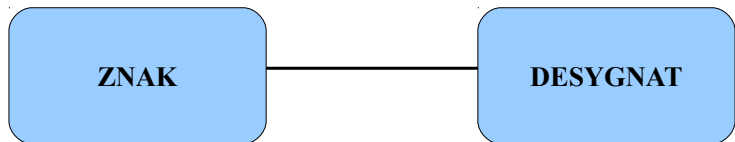
Zoonimy

- 1 Nazwy zwierząt hodowlanych, np. *Krasula*.
- 2 Nazwy zwierząt pokojowych, np.: *Kreska*, *Lutek*.
- 3 Nazwy zwierząt przebywających w ogrodach zoologicznych i rezerwatach.
- 4 Nazwy zwierząt występujących w literaturze, np.: *Rogaś*, *Łysek*.

Chrematonimy

- 1 Nazwy utworów i dzieł artystycznych oraz naukowych, np.: *Pan Tadeusz, Czarodziejski flet, Encyklopedia wiedzy o języku*.
- 2 Chrononimy (nazwy epok, świąt i uroczystości), np.: *Boże Narodzenie, Dzień Kobiet*.
- 3 Akcjonimy (nazwy wydarzeń historycznych), np.: *hołd pruski, bitwa pod Grunwaldem, drugi sobór watykański*.
- 4 Faleronimy (nazwy odznaczeń, orderów, tytułów), np.: *Krzyż Zasługi, Virtuti Militari*.
- 5 Ergonimy (nazwy instytucji, przedsiębiorstw, partii, organizacji), np.: *Ministerstwo Finansów, UKSW, FSO, NZS*.
- 6 Porejonomimy (nazwy środków transportu), np.: *Dar Pomorza, MS „Batory”, Rosomak, Tatry* (o pociągu).
- 7 Nazwy firmowe, fabryczne, np.: *Nivea, Persil, Snickers*.
- 8 ...

Jednostkowa identyfikacja jako podstawowa cecha nazw własnych

**CYPRIAN
NORWID**

Poglądy Gottloba Fregego

1. ZNACZENIE nazwy własnej – odniesienie do desygnatu (denotacja, referencja).

2. SENS nazwy własnej – sposób prezentacji obiektu poprzez nazwę.

3. PRZEDSTAWIENIE – indywidualne skojarzenia związane z nazwą własną.

PRZYKŁAD: *Gwiazda Wieczorna*
– *Gwiazda Poranna*

Znaczenie i przedstawienia – przykład

- Petersburg
- Sankt Petersburg
- Piter
- Piotrogród
- Leningrad

Dziękuję za uwagę :)

Temat następnego wykładu:
JĘZYK JAKO HIERARCHICZNY SYSTEM DWUKLASOWY.
Zapraszam!